

СУЧАСНИЙ СТАН ДОЛАРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Використання іноземної валюти в фінансових операціях є реакцією суб'єктів господарювання на нестабільність економіки в країні. Ця проблема постала й перед Україною. Як свідчать останні події, в Україні такою валютою-замінником став долар США. Так, за даними НБУ рівень доларизації в Україні перевищує 40%. На думку Безітко Ю.М., «Надмірне використання іноземної валюти негативно впливає як на ефективність грошового обігу в країні, так і на стан економіки країни в цілому» [1].

Отже, доларизація економіки країни означає використання в її грошовому обороті іноземної валюти [2,с.91]. Термін "доларизація" походить від назви грошової одиниці Сполучених Штатів Америки — долара, проте на практиці слугує для визначення процесу заміщення внутрішньої валюти конвертованою валютою (не обов'язково долларом США)[3].

Залежно від того, чи визнана іноземна валюта офіційним платіжним засобом на території країни, виділяють такі види доларизації економіки країни:

- доларизація де-факто - економічні суб'єкти певної країни використовують в якості грошей іноземну валюту навіть тоді, коли вона не має статусу офіційного платіжного засобу;
- доларизація де-юре - іноземна валюта має статус платіжного засобу на території країни.

За статусом та масштабами використання іноземної валюти доларизацію поділяють на:

- офіційну (повну) доларизацію - іноземна валюта має статус платіжного засобу на території країни і відіграє первинну роль в операціях; повна відмова від національної грошової одиниці та перехід на іноземну;
- напівофіційну доларизацію - іноземна валюта має статус платіжного засобу на території країни і відіграє вторинну роль в операціях;
- неофіційну доларизацію - іноземна валюта не має статусу платіжного засобу на території країни і відіграє вторинну роль в операціях [4].

Високий рівень доларизації в Україні спричинений:

- невпевненістю громадян в національній валюті та банківській системі в цілому;
- нестабільною макроекономічною ситуацією;

- рівнем інфляції;
- погіршенням обмінного курсу гривні.

Для економіки України характерні такі негативні наслідки доларизації:

- через те що в обігу функціонують паралельно кілька валют, що не закріплено законодавством, гривня, як національна валюта, втрачає свої функції.
- зростає тіньовий сектор економіки, його обслуговує готівка в іноземній валюті, тому й до бюджету не надходить достатній рівень податкових надходжень.
- зменшення ефективності грошово-кредитної політики та посилення залежності від політики країни, чия валюта використовується в Україні. Адже через високий рівень доларизації присутня достатньо велика частка іноземної валюти, який Національний банк не в змозі контролювати.

Але крім цього деякі вчені приводять також позитивні наслідки доларизації економіки. До них можна зачислити:

- забезпечення завдяки твердості іноземної валюти певної гарантії збереження і зростання заощаджень населення;
- сприяння збільшенню іноземних та вітчизняних інвестицій;
- стимулювання повернення раніше вивезеного за кордон національного капіталу;
- сприяння збільшенню допомоги з боку міжнародних фінансових організацій [5, с.104].

Проте, як правило, ці позитивні наслідки на фоні негативних стають незначними та не відчужаються. Насамперед, негативний вплив стосується громадян України, які отримують доходи в національній валюті, а кредити беруть в доларах США. Поки валюта стабільна, доларизація не несе негативних наслідків, але якщо стає різкий спад, а саме здешевлення національної валюти – настає неможливість розрахунків за такими боргами.

На наш погляд, доларизація в Україні повинна бути зменшена. Існують різні думки стосовно шляхів подолання доларизації економіки, ми схилиємося до наступних:

1) В першу чергу – стабілізація макроекономічного становища шляхом пониження темпів інфляції, проведення прозорої грошово-кредитної політики, що має носити публічний характер. При цьому заходи грошово-кредитної політики повинні бути чітко узгоджені з валютною політикою і доповнюватися методами валютного регулювання, в тому числі адміністративними.

2) Стимулювання розвитку фінансових ринків, передусім ринку державних цінних паперів, деномінованих у національній валюті, та підвищення ефективності внутрішньої платіжної системи.

3) Зменшення державних запозичень і залежності від іноземних кредитів.

4) Скорочення дефіциту платіжного балансу (який нині покривається за рахунок надходження іноземного капіталу) шляхом розроблення та реалізації ефективної стратегії розвитку, орієнтованої на диверсифікований експорт сільськогосподарської та промислової продукції з високим ступенем обробки [3].

Література

1. Бездітко Ю.М. Вплив рівня депозитних ставок на динаміку доларизації економіки України. *Ефективна економіка*. 2014. №3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2864> (дата звернення: 24.03.2020).

2. Рябініна Л.М. Доларизація економіки України та її наслідки. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. №4 (47). С. 91-97

3. Юхименко В.В, Кармазин В.А. Доларизація української економіки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. № 20. URL: http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2008_1.pdf (дата звернення: 20.03.2020).

4. Дадашев Б.А. Доларизація грошового обігу та шляхи її зниження. *Культура народів Причорномор'я. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України*. 2012. № 230. С. 22-25

5. Лихограй Д.В., Гадецька З.М. Доларизація економіки України: причини і наслідки. *Молодий вчений*. 2015. № 4 (19). С. 104-106